

Technika - ohrožení?/ Příroda x technika

(Po diskusi v semináři na ETF 20.12.04.) V čem by vlastně mohla spočívat nebezpečnost a ohrožující kvalita novodobé (nebo vůbec každé) techniky? Z největší části představuje technika jen napodobení a využití „vynálezů“, které najdeme už v přírodě samé. Poukaz k tomu, že jde o využití nějak promyšlené a vědomě záměrné, má jen podmíněnou platnost, neboť je v podstatě antropologického charakteru: je člověk přírodním tvorem nebo není? Pokud se vyznačuje (jako např. podle Pascala) právě myšlenkou (jež ovšem může být zaplašena třeba jen mouchou), pak tu máme otázku, zda právě myšlení není něčím protipřírodním (resp. nepřírozeným) – srv. s Bergsonem a jeho degradováním myšlení na jakési scestí, omyl přírody, zatímco budoucnost si podržuje instinkt a tedy zejména hmyz. Ovšem už na přírodní rovině shledáváme nepochybné příznaky jakéhosi uvažování a myšlení, byť primitivního. Protipřírodní by tedy nebylo nezbytně každé myšlení, ale jen myšlení určité povahy. Heidegger říká, že „podstata“ (Wesen, tedy „bytostné určení) techniky není ničím technickým. Nebude proto postačovat pouhý poukaz k „techničnosti“ určitého typu myšlení, protože stále ještě nevíme, co to je technika a co tedy to je technické myšlení. Možná, že by nám jistou možnou cestu ukázala skutečnost, že v přírodě nikde nenajdeme skutečné použití a využití „kola“ jako svým způsobem vájimečného „jednoduchého stroje“. Co vlastně činí z „kola“ tak nepřirodní a možná dokonce proti-přírodní vynález? Tzv. technické použití kola využívá vlastně něčeho, co se v „přírodě“ nevyskytuje nejenom pokud jde o ono technické využití, nýbrž co se nevyskytuje jako geometrický útvar, a to podobně jako se nevyskytuje ve světě či ve vesmíru žádný trojúhelník ani čtverec apod. Představa (např. Jeansova z „Tajemného vesmíru“), že myšlení a vesmír si jsou blízké alespoň v matematickosti, je nepochybně dost problematičká, protože v přírodě resp. ve vesmíru najdeme jen přibližné nápodoby takových útvarů (jako kružnice nebo spíše elipsa apod.). Jsou to pouhé nápadoby, protože se u nich vždycky najdou nějaké odchylky. Problém vzájemného gravitačního působení tří těles nelze zvládnout žádnou matematickou formulkou, můžeme to jen dát ke zpracování počítačům. Neukáže se nakonec jako to vlastní problematičké, ne-přírodní a eventuálně proti-přírodní v tom, že myšlenkově pracujeme s modely (intencionálními předměty), které nemají dějový, časový charakter?

(Praha, 041221-1.)